

De dramaturg als roerganger

GENERATIES?

Als een dramaturg geen 'omgevallen boekenkast' is, wat is hij of zij dan wel?

Marianne Van Kerkhoven sprak met dramaturgen van twee generaties: Janine Brogt en Ines Sauer.

'Er is altijd dramaturgie, ook al is er geen dramaturg.'

Een rugzak vol materiaal

Dramaturg zijn is een jong beroep. Eigenlijk deed het bij ons pas zijn intrede eind jaren 1960, begin jaren 1970. Toch wil dit zeggen dat we ook in deze context al verschillende 'generaties' kunnen onderscheiden. In dit interview confronteren we dramaturge Janine Brogt (*1947) met dramaturge Ines Sauer (*1972). Janine Brogt is sinds 1977 een van de vaste artistieke medewerkers van Gerardjan Rijnders, eerst in de Globeperiode en later bij Toneelgroep Amsterdam. Haar palmares van vertalingen en bewerkingen van stukken is zeer uitgebreid. Ines Sauer staat aan het begin van een carrière. Zij werkte in het Noord Nederlands Toneel en met Koos Terpstra bij het ro Theater. In de voorbije periode was zij studente bij DasArts.

Etcetera: Jullie hebben beiden theaterwetenschap gestudeerd, maar in een andere tijd. Wat hield die theaterwetenschap toen in en werd er jullie daar verteld over het beroep van dramaturg?

Janine Brogt: In mijn tijd was theaterwetenschap nog een kopstudie: je moest kandidaat zijn in de letteren en dan kon je doctoraal theaterwetenschap studeren; dat hield o.a. in dat je drie jaar lang aan het eind van het jaar een groot tentamen deed over theatergeschiedenis; dat begon bij de Grieken en eindigde nu. In die tijd was er heel wat onvrede over die studie en werden er grote veranderingen doorgevoerd: wetenschapstheorie, empirisch en publieksonderzoek werden eraan toegevoegd. Alle tentamens theatergeschiedenis werden toen samengeperst en in één jaar gestopt. De andere twee jaar moest je aan werkgroepen deelnemen, nota's schrijven, zelfstandig onderzoek verrichten. Je deed iets historisch, iets theoretisch en iets praktijk-

gerichts. Theaterwetenschappen is toen bij de herziening van het wetenschappelijk onderwijs in Nederland een totaalstudie geworden: van dan af kon je onmiddellijk na de middelbare school theaterwetenschap gaan studeren.

Etcetera: Wat hield dat praktijkgerichte onderdeel in? Welk beeld had men van de praktijk?

Brogt: De studie van theaterwetenschappen heeft nooit echt opgeleid tot dramaturg. De dramaturg werd toen vnl. in het kader van grote gezelschappen gezien als 'de omgevallen boekenkast', iemand die niet zozeer met de praktijk van een voorstelling te maken had als wel met het reflecteren erop, het aandragen van materiaal en stukken, het leveren van achtergrondkennis. De verschuiving naar de dramaturg als volwaardige partner in een creatief proces heeft eigenlijk plaatsgevonden in de loop van de tijd dat ik werkte. Die verschuiving gebeurde ook maar gedeeltelijk; nog heel wat dramaturgen, zeker in Duitsland, komen hun kantoor niet uit.

Etcetera: Ines, werd jij dan wel voorbereid op het dramaturg zijn?

Ines Sauer: Ik probeer even de verschillen met Janines verhaal op een rijtje te zetten, maar denk dat er eigenlijk meer parallellen zijn. Je wordt in principe nog steeds niet opgeleid tot dramaturg maar tot onderzoeker, tot theaterwetenschapper, hoewel in de praktijk weinig theaterwetenschappers wetenschappelijk onderzoeker worden. Vandaag wordt er wel een onderscheid gemaakt tussen een beroepenvariant en een onderzoeksvariant. Als je voor onderzoek kiest moet je in je eindschrijft een duidelijk aanwijsbaar *theoretisch* kader aan-

brenge. Zelf koos ik voor de beroepenvariant en schreef ik dus een meer essayistische scriptie. Tijdens mijn studie zocht ik al mensen van de toneelschool op waarmee ik als dramaturg aan het werk ging. Ik heb ook een blok als kritiekschrijver gevolgd en meegewerkt aan een tentoonstelling in het Universiteitstheater. Je wordt dus niet opgeleid tot dramaturg maar tot iemand die in staat is materiaal te vinden, dat te lezen en te verwoorden.

Etcetera: Maar de eerste toenadering tot de praktijk heb je dus zelf tot stand gebracht?

Brogt: Wat je vertelt is wel grappig. Ik heb ook research gedaan voor een tentoonstelling en een werkgroep kritiekschrijven gevolgd. Dus misschien is er in die 20 jaar niet zoveel veranderd.

Sauer: Je hebt een standaardpakket met theoretische vakken en wetenschapsfilosofie en daarnaast is het gewoon 'uitzoeken' en geluk hebben om bij een leuke werkgroep terecht te komen. Die studies zijn in feite alleen een kapstok om jezelf in het theater en in de maatschappij te verdiepen; je een houvast te geven naar de buitenwereld. Daarnaast heb ik zelf de praktijk opgezocht: het Instituut voor Theaterwetenschap heeft een heel mooi theater waar je van alles kan uitproberen; daar heb ik aan vele voorstellingen meegewerkt.

Etcetera: Janine, jij sprak over de evolutie in de dramaturgie. Ben je dan begonnen met een soort conceptdramaturgie die langzaam evolueerde?

Brogt: Nee, helemaal niet.

Etcetera: Globe was jouw eerste plek?

Brogt: Het was mijn eerste echte plek. Toen